

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

108

Vragen van het lid **Van Haga** (Groep Van Haga) aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Natuur en Stikstof over *het bericht «Boerin Anje is piekbelaster en vreest toekomst»* (ingezonden 28 augustus 2023).

Antwoord van Minister **Van der Wal-Zeggelink** (Natuur en Stikstof) (ontvangen 28 september 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 26.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Boerin Anje is piekbelaster en vreest toekomst»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat vindt u van het feit dat u met het afpakken van vergunningen zowel gezonde boerenbedrijven als mensenlevens verwoest? Kunt u deze vraag gedetailleerd beantwoorden en meenemen dat bedrijven door uw toedoen niks meer kunnen, aangezien overname en of investering niet meer kan, want de bankt werkt daar niet aan mee?

Antwoord 2

Ondernemers die onder de aanpak piekbelasting vallen, kunnen vrijwillig door middel van (een combinatie van) extensiveren, innoveren, omschakelen en verplaatsen hun stikstofuitstoot reduceren. Ook kunnen deze ondernemers gebruik maken van een vrijwillige beëindigingsregeling. Onderdeel van de beëindigingsregeling betreft het (laten) doorhalen van de vigerende vergunningen. Ondernemers die onder de aanpak vallen, staan voor grote keuzes ten aanzien van de toekomst van hun bedrijf. Ik snap dat dit zorgen en vragen oproept. Door middel van gesprekken met zaakbegeleiders, kunnen deze zorgen geadresseerd worden. Ik hecht eraan te benadrukken dat deelname aan de aanpak piekbelasting vrijwillig is. Tegelijkertijd snap ik dat dit voor

¹ Hart van Nederland, 24 augustus 2023, «Boerin Anje is piekbelaster en vreest toekomst: «Wachten tot overheid de trekker overhaalt»» (<https://www.hartvannederland.nl/nieuws/politiek/boerin-anje-grin-biddinghuizen-piekbelaster>).

ondernemers niet altijd zo voelt. Ten aanzien van banken geldt dat in zijn algemeenheid niet geconstateerd kan worden dat zij niet meewerken. Desalniettemin herken en deel ik de zorgen op dit punt. Vanuit het team Uitvoering Aanpak Piekbelasting vinden er gesprekken plaats met banken.

Vraag 3

Waarom beloont u bedrijven, zoals die van boerin Anje niet, in hun keuze om een duurzaamheidsslag te maken via bijvoorbeeld innovatie en toekomstbestendig te worden? Kunt u in uw antwoord meenemen waarom u niet ziet dat bedrijven onder andere speciale vloeren en machines hebben aangeschaft, die de stikstofuitstoot reduceren en het label groen hebben gekregen, maar door een onbetrouwbare overheid alsnog het mes op de keel krijgen?

Antwoord 3

Het kan voorkomen dat boeren hun bedrijf (in enige mate) hebben verduurzaamd en toch nog zoveel stikstofdepositie veroorzaken dat voldaan wordt aan de drempelwaarde van de aanpak piekbelasting. Ondernemers kunnen vrijwillig een afweging maken in de verschillende mogelijkheden binnen de aanpak piekbelasting, zoals geschetst in antwoord op vraag 2. Ondernemers kunnen in dit proces begeleid worden door een zaakbegeleider. Een ondernemer kan onderzoeken hoe verdere verduurzaming mogelijk is. In gesprekken die gevoerd worden met deze ondernemers zal gezocht worden naar passende oplossingen indachtig de motie-Thijssen en Bromet.²

Vraag 4

Waarom wilt u een bedrijf sluiten dat enige tijd geleden door de Koning en Koningin via filmbeelden is meegenomen om in het buitenland te laten zien als een bedrijf dat klaar is voor de toekomst? Kunt u deze vraag gedetailleerd beantwoorden?

Antwoord 4

De aanpak piekbelasting werkt met een drempelwaarde. Het al dan niet voldoen aan die drempelwaarde bepaalt of een ondernemer onder de vrijwillige aanpak valt of niet. Ondernemers die onder de aanpak piekbelasting vallen, kunnen vrijwillig door middel van (een combinatie van) extensiveren, innoveren, omschakelen en verplaatsen hun stikstofuitstoot reduceren. Ook kunnen deze ondernemers gebruik maken van een vrijwillige beëindigingsregeling. Het is aan een ondernemer zelf om deze afweging te maken.

Vraag 5

Bent u het eens dat het stikstofbeleid controversieel moet worden verklaard? Kunt u deze vraag gedetailleerd beantwoorden?

Antwoord 5

Het al dan niet controversieel verklaren van (onderdelen van) het stikstofbeleid is aan de Tweede Kamer. Ik vind het niet gepast om me uit te laten over de vraag welke dossiers controversieel zouden moeten worden verklaard.

Vraag 6

Bent u bekend met het feit dat Professor-emeritus Han Lindeboom via een tweet op 13 augustus 2023 stelde: «Het RIVM heeft intern toegegeven dat ze een factor 200 te hoog zitten, maar dat de overheid maar moet beslissen of dat geïmplementeerd moet worden. Vervolgens blijkt in de Tweede Kamer dat ze de Minister niet van de juiste informatie voorzien. Wie houdt wie voor de gek?»?

Antwoord 6

Ja. In het bericht wordt bedoeld op het onderzoek naar het verschil tussen de berekende en gemeten hoeveelheid ammoniak in de duingebieden, het zogenoemde «duinengat». Hierover heb ik de Tweede Kamer op 27 juni 2023 geïnformeerd.³

² Kamerstuk 34 682, nr. 148.

³ Kamerstuk 35 334, nr. 257.

Vraag 7 en 8

Wordt u voor de gek gehouden door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)?

Welke stappen zijn er ondernomen tegen het RIVM nu u niet van de juiste informatie bent voorzien en welke gevolgen heeft dat voor de status van de AERIUS-berekening?

Antwoord 7 en 8

Zoals aangegeven in de eerdergenoemde Kamerbrief is de huidige methodiek internationaal toonaangevend en wordt gebruik gemaakt van de best beschikbare wetenschappelijke kennis. Om deze reden handhaaft het RIVM de huidige methodiek en hou ik daar ook aan vast. Nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen worden wel gevolgd en, als er aanleiding voor is, doorvertaald naar nieuw beleid.

Vraag 9

Als er sprake is van een factor 200 afwijking bij berekeningen volgens het AERIUS-model, hoe wilt u dan rechtvaardigen dat een bedrijf, zoals die van Anje Grin, die als piekbelaster is aangemerkt ook daadwerkelijk een piekbelaster is? Wanneer deze afwijking in AERIUS van een factor 200 wordt erkend, bent u dan ook van mening dat u met uw regeling bedrijven opzettelijk onherstelbare schade berokkent? Kunt u in uw antwoord het feit betrekken dat de banken zich terug trekken en agrarische ondernemers met de rug tegen de muur worden gezet door het label «piekbelasters»?

Antwoord 9

Het RIVM-onderzoek naar het «duinengat» gaat over de bepaling van de totale (jaarlijkse) depositie op de natuur. Dit is iets anders dan individuele projectberekeningen die worden uitgevoerd bij bijvoorbeeld de aanpak piekbelasting. Zoals aangegeven wordt uitgegaan van de best beschikbare wetenschappelijke kennis en methodieken.

Vraag 10

Vindt u, ondanks het feit dat AERIUS er met een factor 200 naast kan zitten, dat het bedrijf van Anje Grin mag worden gesloten en afgebroken op basis van een rammelende berekening in AERIUS(-check)? Zo ja, waarom bent u die mening toegedaan? Zo nee, welke stappen worden er dan ondernomen om de daadwerkelijke depositie van bedrijven (ook niet-agrarische!) vast te stellen om de zogenaamde «piekbelasters» gemeten en wetenschappelijk onafhankelijk vast te stellen?

Antwoord 10

Zoals eerder aangegeven wordt bij de berekeningen uitgegaan van actuele wetenschappelijke kennis en de best beschikbaar methodieken. Ik zie geen aanleiding om aan die methodiek te twijfelen of het te herzien. Uiteraard is het wel van belang om de methodiek en modellen continu door te blijven ontwikkelen. Hier werkt het RIVM dagelijks aan.

Vraag 11

Bent u bekend met het feit dat zowel uit persoonlijke gesprekken van ons met Anje Grin als uit de berichten over haar zaak in de media, naar voren komt dat de indruk door een ambtenaar van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is gewekt dat Anje Grin in aanmerking zou kunnen komen voor de «woest aantrekkelijke opkoopregeling» van de Europese Commissie en van u? Echter, wanneer we de tekst van de Europese regeling lezen staat daarin de volgende passage: «The schemes, which can run until 27 February 2028, are open to small and medium-sized livestock farmers in the Netherlands that voluntarily close their breeding sites, provided that their current nitrogen deposition load exceed certain minimum levels.» Bent u van mening, aangezien het bedrijf van Anje Grin geen kleine of middelgrote veehouderij is, maar een veehouderij die in de categorie «groot» valt, met 250 melkkoeien, dat het bedrijf wel in de door de Europese Commissie aangegeven categorie valt?

Antwoord 11

Zowel de Landelijke Beëindigingsregeling veehouderijlocaties voor stikstofreductie (Lbv) als de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus) zijn door de Europese Commissie aangemerkt als geoorloofde staatssteun. In de goedkeuringsbeschikkingen die door de Europese Commissie zijn afgegeven staat dat deze regelingen openstaan voor kleine en middelgrote ondernemingen. De Europese Commissie definieert kleine en middelgrote ondernemingen niet op basis van het aantal gehouden dieren op een bedrijf of een veehouderijlocatie, maar op basis van het aantal werkzame personen en op financiële drempels (jaaromzet of balanstotaal). Tot de categorie kleine en middelgrote ondernemingen behoren ondernemingen waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet € 50 miljoen of het jaarlijkse balanstotaal € 43 miljoen niet overschrijdt⁴. Veehouderijlocaties die voldoen aan de voorwaarden van de Lbv of de Lbv-plus kunnen in aanmerking komen voor subsidieverlening. Een voorwaarde is dat de veehouderijlocatie een stikstofdepositie op overbelaste en voor stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden moet veroorzaken die gelijk of hoger is dan de in de Lbv of Lbv-plus opgenomen drempelwaarde. Of de melkveehouderij van mevrouw Grin aan de drempelwaarde van de Lbv of Lbv-plus voldoet, moet blijken uit een berekening met de daarvoor speciaal ontwikkelde tool, AERIUS Check. Of de melkveehouderij van mevrouw Grin aan de overige voorwaarden van de Lbv of Lbv-plus voldoet wordt getoetst op het moment dat daadwerkelijk een subsidieaanvraag is ingediend.

Vraag 12

Zo ja, waarom vindt u dat? Zo nee, kunt u dan verklaren waarom door ambtenaren van het Ministerie van LNV die indruk wel wordt gewekt? Kunnen we zelfs stellen dat Anje Grin mogelijk wordt misleid door ambtenaren van het Ministerie van LNV – zoals boeren die een Programma Aanpak Stikstof (PAS)-melding hebben gedaan ook misleid zijn door de overheid – en in de toekomst mogelijk de subsidie weer terug moet betalen?

Antwoord 12

Voor het antwoord op het eerste deel van de vraag wordt verwezen naar het antwoord op vraag 11. Ondernemers die vallen onder de aanpak piekbelasting kunnen gebruik maken van een zaakbegeleider. Deze kan ondersteunen en faciliteren in het proces van de ondernemer in het maken van een vrijwillige keuze.

Vraag 13

Welke – in beton gegoten – garantie geeft u aan boeren die mee willen doen aan de Europese opkoopregeling, dat ze in de (nabije) toekomst niet alsnog de door hen ontvangen Europese subsidie voor opkoop, terug moeten storten in verband met het verkeerd uitvoeren van de Europese subsidieregeling door u? Kunt u een gedetailleerd en juridisch verantwoord antwoord geven?

Antwoord 13

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 11 zijn zowel de Lbv als de Lbv-plus aangemerkt als geoorloofde staatssteun. Dit betekent dat subsidie voor de definitieve en onherroepelijke beëindiging van de productie op veehouderijlocaties, die aan de voorwaarden van deze regelingen voldoen, is toegestaan. Om voor subsidieverlening in aanmerking te komen moet de veehouder die de aanvraag indient en de veehouderijlocatie waarvoor subsidie wordt aangevraagd voldoen aan de voorwaarden van de subsidieregeling. Na de subsidieverlening moet een veehouder, om in aanmerking te komen voor subsidieverstrekking (uitbetaling), voldoen aan de vereisten uit de regeling. Indien een veehouder niet aan de vereisten voldoet of heeft voldaan, kan dit aanleiding geven om de subsidie gedeeltelijk of geheel terug te vorderen. Zolang een veehouder voldoet aan de voorwaarden en vereisten van de subsidieregeling, zal er geen aanleiding zijn om tot terugvordering over te gaan.

⁴ Artikel 1, eerste lid, van de bijlage bij de Aanbeveling van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (2003/361/EG).

Vraag 14

Wanneer u volhoudt dat het bedrijf van Anje Grin als zogenaamde piekbelaster moet verdwijnen, aan welke activiteiten wordt de daardoor open vallende stikstofruimte – naast natuur – daarna toegeedeeld? Worden er andere agrarische PAS-melders mee gelegaliseerd? Kunt u een antwoord geven met daarin specifiek de naam en locatie van alle bevoordeelden waar de stikstofruimte terecht komt?

Antwoord 14

Indien een ondernemer besluit om zijn of haar bedrijf te beëindigen, zal de vrijgekomen stikstofruimte in eerste instantie ingezet worden om de natuur de kans te geven om te herstellen. De ruimte die ook gebruikt kan worden voor toestemmingverlening, zal met prioriteit worden benut om PAS-melders te legaliseren en vervolgens urgente maatschappelijke en economische ontwikkelingen mogelijk te maken.

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid Van Campen (VVD), ingezonden 23 augustus 2023 (vraagnummer 2023Z14216).